

BOLALARDA KO'P UCHRAYDIGAN SOMATIK KASALLIKLAR**Anarbayerov Samandar**

Qo'qon universiteti Andijon filiali, Pediatriya
fakulteti, Tibbiyot yo'nalishi, 25-08 guruh
o'quvchisi Ilmiy rahbar: _____
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17657714>

Annotatsiya:

Ushbu maqolada bolalarda uchraydigan asosiy somatik kasalliklar — gastrit, bronxial astma, yurak yetishmovchiligi, anemiya va endokrin tizim buzilishlari tahlil qilinadi. Ularning kelib chiqish sabablari, klinik belgilar, asoratlar hamda profilaktika choralari haqida ma'lumot beriladi. Maqolaning maqsadi — bolalarda keng tarqalgan somatik kasalliklarning oldini olish, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va erta tashxisning ahamiyatini yoritishdan iborat.

Kalit so'zlar: somatik kasalliklar, pediatriya, bolalar salomatligi, profilaktika, diagnostika, tibbiyot.

Bolalar salomatligi har bir jamiyat taraqqiyotining eng muhim ko'rsatkichlaridan biridir. So'nggi yillarda pediatriya sohasida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, bolalarda somatik kasalliklar — ya'ni organizmning turli tizimlariga ta'sir qiluvchi surunkali va funksional kasalliklar soni ortib bormoqda. Bunday kasalliklar orasida oshqozon-ichak tizimi kasalliklari (gastrit, dispepsiya), nafas yo'llari kasalliklari (bronxial astma, allergik bronxit), qon kasalliklari (anemiya), yurak-qon tomir tizimi va endokrin tizim buzilishlari yetakchi o'rin tutadi. Ushbu holatlarning kelib chiqishida ekologik ifloslanish, noto'g'ri ovqatlanish, jismoniy harakatsizlik, stress, irsiy omillar va immunitetning pasayishi muhim rol o'ynaydi.

Asosiy qism:

1. Oshqozon-ichak tizimi kasalliklari (gastrit, enterit, dispepsiya): Bolalarda gastrit ko'pincha noto'g'ri ovqatlanish, fastfud mahsulotlarini iste'mol qilish, stress yoki *Helicobacter pylori* bakteriyasi bilan bog'liq bo'ladi. Bolalar tez charchaydi, ishtaha yo'qoladi, oshqozonda og'riq seziladi.

2. Bronxial astma: Astma — bu surunkali yallig'lanish natijasida nafas yo'llarining torayishi bilan kechadigan kasallik. Bolalarda asosan allergik omillar sabab bo'ladi: chang, gul, hayvon tuklari, sovuq havo va infeksiyalar.

3. Anemiya (temir tanqisligi): Anemiya bolalarda eng ko'p uchraydigan qon kasalligidir. Asosiy sabablari — temir yetishmovchiligi, noto'g'ri ovqatlanish, ichki qon ketishlar yoki irsiy omillar.

4. Endokrin tizim buzilishlari: Bolalarda endokrin tizim kasalliklari — asosan qalqonsimon bez faoliyati buzilishi, semirish va qandli diabet holatlari ko'rinishida uchraydi.

5. Yurak-qon tomir tizimi kasalliklari: Bolalarda yurak mushaklarining zaiflashuvi, tug'ma yurak nuqsonlari va yurak yetishmovchiligi kuzatiladi.

Kasalliklarning sabablari:

Somatik kasalliklar ko'p hollarda quyidagi sabablar natijasida kelib chiqadi:

- Irsi omillar (genetik moyillik)
- Oziqlanish buzilishlari (vitamin va mineral yetishmovchiligi)
- Ekologik ifloslanish (chang, gaz, kimyoviy modda)

- Yuqumli kasalliklar
- Stress va ruhiy bosim
- Jismoniy faollikning yetishmasligi
- Uyqu rejimining buzilishi

Profilaktika:

Somatik kasalliklarning oldini olishda quyidagi chora-tadbirlar muhim ahamiyatga ega:

- ☒ To'g'ri ovqatlanish
 - ☒ Kundalik jismoniy mashqlar
 - ☒ Gigiyenaga rioya qilish
 - ☒ Tibbiy tekshiruvlardan o'z vaqtida o'tish
 - ☒ Ruhiy muhitni sog'lom saqlash
 - ☒ Ota-onalarni tibbiy savodxonligini oshirish

Xulosa:

Bolalarda uchraydigan somatik kasalliklar ko'p hollarda erta yoshda paydo bo'ladi va ularni o'z vaqtida aniqlash, davolash va profilaktika qilish bolaning kelajakdagi sog'lom rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar, o'qituvchilar va tibbiyot xodimlari o'rtasida hamkorlik yo'lga qo'yilishi, bolalarning ovqatlanish, uyqu, jismoniy faoliyat va gigiyena qoidalariga rioya etilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov A. Pediatriyada somatik kasalliklar, Toshkent, 2021.
2. Rasulova M. Bolalar salomatligi asoslari, Toshkent, 2020.
3. Mamatqulova D. Pediatriya fanidan ma'ruzalar to'plami, Andijon, 2022.
4. WHO. Child Health and Development Report, Geneva, 2023.
5. O'zbekiston sog'liqni saqlash vazirligi. Bolalar salomatligini muhofaza qilish konsepsiyasi, Toshkent, 2024.